

mus respectu unius tantum indivi-
dui salvari speciem, sed in uno in-
dividuo existentem non repugnare
quod concipiatur ut communicabi-
lis pluribus, quantum est ex modo
conciipiendi illam formam, seu natu-
ram.

QUÆSTIO IX.

DE INDIVIDUO.

Duplex est individuum, aliud de-
signatum et determinatum, ut Pe-
trus, Paulus etc. Aliud vagum, seu
in communi, ut aliquis homo. De
priori agemus in hoc articulo, de se-
cundo in sequenti.

ARTICULUS I.

Utrum definitiones individui recte explicentur.

Ut individui rationem, quæ satis
perplexæ est, investigare possimus,
ejusque definitiones explicare, duo
prænotanda sunt. Primum: vel posse
nos loqui de individuatione gene-
raliter accepta, prout in omnibus
generibus invenitur, tam substan-
tiæ, quam accidentis; vel speciali-
ter prout in genere substantiæ inve-
nitur, speciali enim modo individuatur,
eo quod subsistit in se, et per
se ipsam individuari debet. Unde
licet in omni individuo inquiri possit
et de principio, seu fundamento
individuationis, et de ipsa individua-
tione, in substantia tamen non so-
lum invenitur principium indivi-
duationis et ipsa individuatō ex tali
principio causata, sed etiam ter-
minus, seu complementum ipsius
singularitatis, quo natura illa red-
ditur completa et subsistens, pos-
testque inveniri natura sine tali
termino et propria subsistentia, ut

patet in natura humana assumpta a
persona divina. Et ita dixit D. Tho-
mas, quæst. ix, de Potent., artic. ii:
« Quod in substantia particulari est
tria considerare, quorum unum est
natura in singularibus existens. Se-
cundum est modus existendi talis
naturæ, quæ existit ut propria huic
individuo. Tertium est principium
ex quo causatur talis modus existen-
di. » Ubi singularitatem modum vo-
cat naturæ.

Secundo est prænotandum quod
individuum, seu singulare, quod
communiter in omnibus generibus
invenitur, potest considerari vel
primo intentionaliter, vel secundo
intentionaliter. Individuum quan-
tum ad primam intentionem dicit
ipsam singularitatem, prout a parte
rei invenitur, quæ singularitas, seu
individuatō realis non est aliud
physice et in re quam ipsa unitas
numerica, qua aliquid ita est unum
quod est indivisum in se et divisum
a quolibet alio, ut S. Thomas docet,
1 p., quæst. xxxix, art. iv. Et hæc
unitas numerica in re est sicut mo-
dus naturæ, et reddit unitatem sim-
pliciter, quia specifica et generica
sunt unitates per rationem, in re au-
tem convenientia, seu similitudines,
et possunt ulterius dividi in inferio-
ra, quod non potest numerica. Quan-
tum ad secundam intentionem, in-
dividuum constat duplici relatione
rationis. Prima est subjicitilitatis
ad prædicata superiora, sive ad præ-
dicatum immediatum, quod est spe-
cies atomæ, sive ad prædicata me-
diata, quæ sunt genera, ut constat
in individuis genericis, ut hoc ani-
mal, hoc corpus etc. Hæc enim in-
dividua ex parte subjicitilitatis ac-
cipiuntur. Secunda relatio rationis
est prædicabilitatis, qua individuum
prædicatur, non de aliquo inferiori,
sed de seipso.

Juxta ista tria, triplex Porphyrii
definitio de individuo procedit. Pri-

ma de individuo primo intentiona-
liter accepto: *Individua ex eo dicuntur
quod ex proprietatibus consistit
unumquodque eorum, quarum collectio
nunquam in alio eadem erit.* Quæ
sint autem istæ proprietates indivi-
duantes, communiter admititur
dictum Alberti Magni, quod sunt
septem, et illo vulgari versu conti-
nentur:

Forma, figura, locus, tempus, cum
nomine sanguis,

Patria, sunt septem, quæ non ha-
bet unus et alter.

Ex quarum proprietatum nume-
ratione satis constat explicari hanc
definitionem primo intentionaliter,
quia numerantur hic proprietates,
quæ realiter inveniuntur, ut patet
de forma et figura etc. Imo in ista
definitione solum definitur indivi-
duum substantiæ, quia soli substan-
tiæ convenit habere collectionem
istarum proprietatum. Et adhuc res-
trictius non quodlibet individuum
substantiæ, sed completum et sub-
sistens, quod vocatur suppositum,
seu persona, definitur ista definitio-
ne; quia aliquæ proprietates sunt,
quæ soli supposito conveniunt et
non partibus, ut nomen, quod toti
personæ imponitur, sanguis, id est
genus, seu generatio, quæ solis per-
sonis convenit, et similiter patria
etc.: neque enim manus, vel pes di-
citur habere patriam, vel genus
suum ducere a tali sanguine, sed
totus homo.

Aliter tradit D. Thomas definitio-
nes individui primo intentionaliter
accepti; nam in 1 p., q. xxxix, art.
iv, inquit: « Quod individuum est
indistinctum in se, et distinctum
ab aliis », vel melius, in X Met., lect.
ii: « Individuum est, quod non divi-
ditur ulterius, nec formali, nec ma-
teriali differentia. » Quæ definitio-
nes non solum conveniunt indivi-
duis substantialibus, sed etiam ac-
cidentibus. Et explicari potest pri-

ma definitio sic, quod individuum est
in se indistinctum, id est unum et in-
divisum et distinctum ab aliis, id est
ultimate distinctum, nec amplius
distingubile per alias differentias;
quod ipsa secunda definitio explicat,
quando dicit quod individuum est
quod ulterius non dividitur. Sicut
autem unitas, licet dicat aliquid po-
sitivum cum negatione divisionis,
non tamen addit super ens aliquid
positivum, sed negationem illam,
quæ tamen non intrat constitutio-
nem entitatis, sed ad ejus pertinet
passionem, ita individuatō non di-
cit aliquid pertinens ad quidditatem
rei, sed extra quasi modificationem,
aut determinationem ejus per mo-
dum negationis explicatam.

Si autem inquiras an ista definitio
tradita a Porphyrio essentialis
sit, vel descriptiva, resp.: Descripti-
vam esse, quia traditur per proprie-
tates, quarum collectio, seu aggrega-
tio ita invenitur in uno quod non in
alio; ergo supponit ipsam essentiam
individui constitutam, quia proprie-
tates supponunt id cuius proprie-
tates sunt. Nec sufficit dicere quod sup-
ponunt naturam specificam, quia
respectu ejus non sunt proprietates,
sed accidentia, alioquin omnibus
convenirent, quibus convenit natu-
ra specifica. Vel potius dicendum,
et fortasse magis ad mentem Por-
phyrii, quod non definitur indivi-
duum per proprietates consecutas,
et posteriores ipsa individuatione.
Fortassis enim individuo propria
passiones, quæ fundantur in conne-
xione necessaria ad naturam, non
conveniunt, sed quæ sunt princi-
pium et ratio individuationis, qua-
tenus designant materiam, ut ex
ipsa materia signata nascatur indi-
viduatō, ut in libris de Gener. pro-
babatur ex sententia D. Thomæ. Et
ad hoc videntur inclinare verba Por-
phyrii, dum inquit: « individua ex
eo dici, quod ex proprietatibus con-

sistit unumquodque, etc. » Ubi non dicit consistere in hoc individuum, sed *ex eo dici*, quia scilicet inde originatur individuatio, quia talibus proprietatibus designatur materia, quæ est principium individuationis. Unde advertit optime D. Thomas, vi Met., lect. xv : « Quod collectio accidentium non est principium individuationis, sed materia signata, quia quælibet forma de se nata est in pluribus esse. Unde quantumcumque aggregentur formæ, seu accidentia, non individuant. » Requiritur ergo materia, quia ipsa est principium incommunicabilitatis, eo quod est ultimum subjectum, ultra quod non datur communicatio. Signatur autem proprietatibus, vel recipiendo illas, vel dicendo ordinem ad illas, præsertim ad quantitatem, unde resultat designatio, seu divisio materiæ, ut dicto loco dicitur.

Si iterum inquiras : Quid sit ista individuatio formaliter? Resp. : Aliud esse principium individuationis, aliud individuationem ipsam, quæ a tali principio causatur. Principium individuationis sumit D. Thomas in rebus compositis, ex materia designata per quantitatem et accidentia, vel per ordinem ad illam ; in rebus autem a materia separatis ipsammet formam, ut incommunicabilis est materiæ, docet esse principium individuationis. Et in hoc est varietas opinionum, et contrarietas inter D. Thomam et Scotum, et alios. Quia Scotus docet provenire istam individuationem ex aliquo modo superaddito naturæ, quem vocat hæcæcitatem, quo scilicet redditur natura formaliter hæc et designabilis. Alii vero docent unumquodque ens seipso individuari, et non ex alio principio, sicut seipso unum est. De qua controversia in præsentibus non est agendum, sed in libris de Gener., q. ix. Et videri potest Cajetanus, de Ente et essent., c. ii, circa

finem. At vero individuatio ipsa formalis, quæ a principio individuationis causatur, metaphysice est ipsa differentia individualis ; physice autem est ipsa unitas, seu modus unitatis, ut individua (al. ipsa unitas numeralis et individua), quæ aliquod ens taliter est unum, quod non est amplius divisibile, seu communicabile per alias differentias contrahentes, ut jam supra explicatum est, et amplius in dicto loco de Generatione dicitur.

Specialiter autem loquendo in genere substantiæ invenitur peculiaris ratio individuationis, ut bene notat S. Thomas, i p., q. xxix, art. i, eo quod substantiæ per seipsas individuantur, id est sine ordine ad aliquid extra se, sed subsistendo in se. Et ideo in ipsis substantiis aliud est singularitas, seu individuatio, quæ invenitur etiam in accidentibus, aliud subsistentia, vel suppositalitas ; nam in humanitate Christi constat assumptam esse naturam singularem, id est non universalem, non tamen subsistentem et suppositatam. Est ergo suppositalitas distinctum quid ab individuatione, et habet se tanquam terminus complectens ipsam singularitatem et existentiam naturæ. Unde individua substantiæ speciali modo nominantur, dicuntur enim *supposita, personæ et hypostases, primæ substantiæ, res naturæ, subsistentia*. Quæ significant individuum, prout est quoddam totum et completum in genere substantiæ, quod substatur aliis, tam prædicatis essentialibus naturæ, quam accidentalibus. Et sic non solum dicunt singularitatem naturæ, sed singularitatem completam et subsistentem, de quo inf., q. xv, agemus, et i Physic., q. vii. Alia nomina sunt communia individuis accidentis et substantiæ, sive totali, sive partiali, sive sit subsistens, sive non, ut *singulare, individuum, particulare*; et similiter pronomina de-

signativa, ut *hoc, istud, illud* et similia, ut optime declarat D. Thomas, in ii Sentent. ad Anibaldum, dist. vi, q. unica, art. i; et in aliis Sententiariis, ibidem; et in i, dist. xxvi, q. i, art. i. Ubi etiam explicat quomodo ista nomina aliquando accipiuntur primo intentionaliter, aliquando secundo intentionaliter, sicut individuum, particulare, singulare aliquando realitatem singularitatis designant, aliquando habitudinem secundæ intentionis ad prædicata superiora; et promiscue jam istis nominibus utimur ad significandam individuationem, tam primo intentionaliter, quam secundo intentionaliter.

Hucusque definitionem Porphyrii de individuo primo intentionaliter explicavimus. De individuo autem secundo intentionaliter duas definitiones tradit Porphyrius. Primo ex parte prædicabilitatis, dicens : *Quod individuum est illud, quod de uno solo prædicatur*. Secunda ex parte subjicitatis, dicens : *Quod individuum continetur sub specie, species autem sub genere*. Ostendens per hoc quod convenit illi esse ultimum subjicibile, utpote sub genere et specie contentum. Ubi adverte subjicitatem, quæ est relatio individui ut inferioris ad sua superiora, esse præcipuum quod in individuo importatur, quia principalis ratio individui est ratio inferioritatis ad universale; opponitur enim individuum universali sicut inferius superiori. At vero prædicabilitas quæ convenit individuo, cum sit tantum prædicabilis de uno, vel de seipso, non tam est artificialis prædicatio, quam identica. Sed tamen, quia prædicatio identica etiam convenit rebus in universali acceptis, ut cum dicitur : *Homo est homo, animal est animal*, addendum est, ut hæc definitio soli individuo applicetur, quod id quod solum identice et non alio

modo prædicari potest de uno, illud dicitur individuum; res enim in communi, etsi identice prædicari possint, tamen etiam alio modo prædicari eis convenit, scilicet formaliter de suis inferioribus, id est ut prædicatum formale distincti conceptus.

Solvuntur argumenta.

Primo arguitur illo communi argumento : Quia singulare neque est definibile, nec scibile, de singularibus enim non est scientia; ergo frustra hic traditur definitio individui. Si dicatur definiri ipsam individuationem in communi. Contra est : Quia hæc individuatio non est individuum, sed universale; prædicatur enim de pluribus et non de uno tantum, pluribus enim convenit ratio individui. Et illa individuatio communis vel est secunda intentio, vel prima. Si secunda intentio, non salvat primam definitionem Porphyrii, quæ est de singulari, pro prima intentione. Si prima intentio, non est aliquid univoceum, neque una definitione definibile, quia differentie individuales sunt primo diversæ, et sic nihil habent univoceum sive commune.

Respond. : Hoc argumento tangi difficultatem sequenti articulo discutendam de individuo in communi, seu de individuo vago, quod potest concipi in communi. Videatur ibi solutio ad primum, ubi ostendemus individuum in communi esse denominative universale, non formaliter.

Ad aliam partem argumenti : Respondetur individuationem primo intentionaliter acceptam posse concipi in communi analogice, et sic definiri, ut seq. artic. dicitur. Sed secundo intentionaliter, pro relatione rationis subjicitatis, vel prædicabilitatis, etiam univoce potest concipi in communi,

Secundo arguit: Quando dicitur in definitione individui: *cujus tota collectio proprietatum non est in alio*, vel intelligitur de proprietatibus illis in communi acceptis, vel de singularibus et determinatis. Si in communi, falsum est totam collectionem earum non posse esse in alio, constat enim eandem patriam, eundem sanguinem etc., posse convenire pluribus individuis; similiter figura, et forma communiter accepta pluribus convenit. Si in singulari, verbi gratia, de hac forma, de hac figura etc., in primis petitur principium, quia definimus individuum per proprietatem individuum, cum tamen ab ipso subjecto sit proprietas ista individua et singularis. Et deinde, quia tunc frustra diceretur quod tota collectio proprietatum non est in alio, siquidem non solum tota collectio, sed neque una sola proprietas individuata et singularis potest esse in alio, v. g., hæc figura, hæc forma, hic locus etc.; nam licet unica denominatio extrinseca possit convenire multis, ut eadem patria denominare multa individua, et unum accidens reale possit divinitus poni in multis subjectis, tamen connaturali modo non potest esse, nisi in uno tantum subjecto, hoc ipso quod est accidens individuatum et singulare.

Respond.: Definitionem intelligi de collectione proprietatum non in communi, sed in singulari; nam quodcumque accidens in communi potest multis convenire. Et ad replicam dicitur non committi petitionem principii, quia non definitur individuum per proprietates, quatenus individuatae et singulares sunt, sed quatenus sunt principium individuationis; quia scilicet ita designant et determinant hoc individuum, quod in alio reperiri non possunt. Et licet hoc non possint præstare, nisi in se sint singulares et

individua, tamen non quatenus in se individuatae, sed quatenus sunt principium individuandi, et reddendi ipsum individuum incommunicabile alteri, ponuntur in definitione individui, quia ab ipsis, ut a conditionibus dependet designatio et determinatio individui. Unde obiter intelligitur quam vera sit sententia D. Thomæ, quod principium individuationis est materia signata quantitate et accidentibus; non quia accidentia formaliter constituent individuationem, sed quia a materia, ut a principio per se dependet individuatō, ab accidentibus autem, ut a conditionibus designationis, alias frustra individuum definiretur per collectionem proprietatum etc.

Et ad ultim. replie. dicitur: Quod inter istas proprietates individuationis aliqua conveniunt pluribus individuis, scilicet quæ extrinsece dominant, ut patria, nomen, sanguis, locus etc. Alia vero solum uni, ut hæc forma, hæc figura etc. Unde oportuit de tota collectione, non autem de aliqua proprietate seorsum dicere quod non potest esse in aliquo alio individuo.

Ultim. arguitur contra definitionem individui prædicabilis: Nam aliqua individua prædicantur de pluribus; ergo falsa est definitio. Antecedens probat: Nam eadem numero materia est in uno individuo, postea in alio, ut in Petro et in ejus cadavere, eadem numero actio denominat causam primam et secundam, eadem cognitio plura cognita, idem locus plura locata, saltem successive. Denique eadem numero aqua potest dividi in plures aquas, quarum quælibet est unum individuum. Ergo male dicitur quod individuum est indivisibile in se et non divisibile in alia.

Respondetur: Non repugnare quod aliquod accidens extrinsece deno-

minans conveniat pluribus tanquam inadæquatis et particularibus subjectis, vel quod una materia, seu subjectum possit recipere diversas formas, sive simul, sive successive; sed hoc non est prædicari individuum de pluribus numero distinctis, tanquam de inferioribus, vel unam formam esse in pluribus subjectis individuis adæquatis, quod requiritur ut individuum de pluribus simpliciter et adæquate prædicetur. Quare accidens, seu forma denominans plura subjecta, habet illa quasi partialia et inadæquata, non quasi tota in respectu suæ denominationis, licet verum sit quod non possit forma inhærens esse in pluribus realiter distinctis et separatis. Quando autem aqua dividitur in plures aquas non hoc fit per multiplicationem et prædicationem sui, sed potius per corruptionem et divisionem, quia desinit esse unum individuum aquæ, et ex illo fiunt plura per divisionem. Sed de hoc modo dividendi non loquimur in præsentia.

ARTICULUS II.

Quid sit individuum in communi, seu individuum vagum.

Divus Thomas, 1 p., quæst. xxx, art. iv, agens de individuo in communi, seu de individuo vago, inquit quod individuum vagum, ut *aliquis homo*, significat naturam communem cum determinato modo essendi, qui competit singularibus, scilicet ut sit per se subsistens distinctum ab aliis. De hoc autem individuo tria possunt controversari. Primo, an individuum sic conceptum importet aliquam rationem communem individuis, quæ sit realis, vel rationis? Secundo, an ista ratio communis sit univoca, vel analogæ?

Tertio, ad quam prædicationem pertineat ex quinque prædicabilibus.

Circa primum, aliqui existimant individua solum habere communitatem negationis, vel intentionis, quia omnia individua in aliqua negatione, vel intentione conveniunt. In negatione quidem, quia omnia individua non sunt universalis, neque habent proprietates communes. In intentione autem, quia omnia individua contrahunt speciem et constituunt individuum, quod habet relationem subjicitilitatis ad superiora. Negant autem hi auctores convenire individua in aliquo reali, quod sit illis commune, eo quod differentia individuales sunt primo diversæ, unde in nullo conveniunt; ut Petrus et Paulus non habent infra speciem hominis aliquid, in quo conveniant. Ita Martinez, sup. cap. de Specie, quæst. iii.

Auctores isti ex diametro pugnant cum sententia D. Thomæ, qui in 1 p., loco citato, referens aliquorum sententiam, qui dicebant hoc nomen *persona*, solum habere communitatem negationis, vel intentionis, utrumque horum excludit, quia hoc nomen *persona* neque est nomen negationis, neque intentionis sed nomen rei. « El ideo (inquit) dicendum est quod, etiam in rebus humanis, hoc nomen *persona* est commune communitate rationis, non sicut genus, aut species, sed sicut individuum vagum »; ergo sentit D. Thomas idem iudicium dari de communitate personæ et individui; sed *persona* dicit aliquid commune per modum rei; ergo et individuum. Idem docet, quæst. ix de Potentia, art. ii. ad 1; et quæst. viii de Potent. art. iii, ad 2; et in 1, dist. xxv, quæst. 1, art. iii, ubi videri potest, præsertim ad 3.

El ratio est: Quia individuatō est modus, quo natura ipsa redditur singularis et individua; hic autem

modus potest significari in communi, sicut etiam ipsa subsistentia et personalitas, licet non inveniatur nisi in singularibus determinate et signate; ergo non repugnat dari conceptum communem ipsius individui non solum ex parte naturæ, sed etiam ex parte individuationis. Minor probat. : Nam audito hoc nomine individuum, vel persona, aliquid tali nomine significatum concipio; non naturam, ut de se constat, quia individuum non significat naturam in universali, sed significat individuationem naturæ, et non significat ipsam in particulari determinatam et signatam, non est enim idem dicere individuum ut sic, et dicere Petrum, vel Paulum determinate, nam ratio individuationis convenit multis, esse autem Petrum, vel Paulum solum uni.

Et confirm. : Quia quando dico : Aliquis homo, *ly* homo, non redditur singularis, sed est terminus communis; alioquin idem esset dicere, *aliquis homo*, et *hic homo*, nec posset *ly* aliquis homo, deservire ad constituendam contradictionem cum *ly* nullus homo, si utraque non esset de termino communi; sed *ly* aliquis homo est individuum vagum, et non significat tantum naturam, sed naturam cum modo individuationis; ergo modus individuationis concipitur in communi; si enim significaretur in singulari, *ly* homo singularis daretur, sicut quando dicimus : *Hic homo*.

Dices : Concipi quidem modum individuationis in communi, sed non tanquam aliquid reale, sed rationis, scilicet vel negationem aliquam, v. g. incommunicabilitatem in persona, vel negationem collectionis omnium proprietatum unius individui in alio, vel aliquam secundam intentionem predicabilitatis, vel subiecitatis.

Sed contra hoc urget D. Thomas :

Quia persona non est nomen negationis, vel intentionis, sed nomen rei; et idem dicere possumus de singularitate et particularitate. Et in quæst. ix de Potent., art. ii, ad 2, et 5, expresse distinguit S. Thomas rationem intentionis in persona, a ratione modi essendi individualiter, qui aliquando nomine intentionis designatur; et constat quod ipse modus singularitatis invenitur in re, et est aliquid positivum, habet enim positivum effectum, qui est reddere naturam perfecte unam indivisam in se, et divisam ab aliis. Et similiter reddit naturam capacem effectus positivi, scilicet existentiae et accidentium, quæ illi inhaerent in quantum singularis est; et exercitium omnium actionum realium, vel passionum convenit soli singulari; unitas autem illa numerica non est pura negatio, sed aliquid positivum includit, alioquin multitudo, quæ ex unitatibus numericis componitur, non esset aliquid positivum. Quod vero personalitas, seu subsistentia, sint aliquid positivum, et non pura negatio, in capite de substantia, et in q. vii Physicæ probandum est.

Circa secundam difficultatem, an scilicet individuum in communi sit univocum, vel analogum. Videtur quod, cum ipsæ differentiae individuales sint primo diversæ, nihil illis univocum dari possit in ratione differentiae individualis. Neque enim in differentiis simplicibus potest considerari aliquid commune, ut contrahibile per differentias, ut optime S. Thomas deduxit I p., q. iii, art. viii, ad 3; et quæst. xc, art. i, ad 3. Et sio responderi posset non improbabiler quod conceptus individui sit analogus ad omnes differentias individuales, et quod contrahitur et abstrahitur eo modo quo analogia a suis analogatis, scilicet non per resolutionem duorum con-

ceptuum, quorum unus abstrahat ab alio, sed per eundem magis vel minus explicitum, atque adeo per transcendentiam in ipsis differentiis determinatis. Quod insinuare videtur D. Thomas, I p., quæst. xxx, art. iv, dum inquit : « Quod individuum vagum significat naturam communem, cum determinato modo essendi, qui competit singularibus, ut scilicet sit per se subsistens distinctum ab aliis, sed in nomine singularis designati significatur determinatum distinguens ». Igitur, secundum D. Thomam, individuum in communi et individuum determinatum solum differunt penes determinatum distinguens et non determinatum.

Nihilominus in hac parte tria mihi dicenda videntur. Primum est : Quod, si abstrahamus conceptum individuationis ab ipsis differentiis individualibus, talis conceptus incompletus differentiae individualis in communi ad omnes differentias individuales non est univocus, sed analogus. Ratio est, quia est sicut transcendens, et imbitus in ipsis differentiis; neque enim per alias differentias contrahitur, alioquin esset processus in infinitum. Et cum illæ differentiae individuales sint primo diversæ, non sunt resolubiles in duos conceptus, quorum unus abstrahat ab alio, et includatur in ipso. Ergo est ratio analogica, siquidem includitur in differentiis.

Secundum est : Quod, si in unoquoque genere et prædicamento abstrahamus in communi non differentiam ipsam individuationis, quæ est aliquid incompletum, sed ipsum individuum constitutum ex differentia et natura, per modum totius et entis completi, sic non est proprie univocum et univocum, sed reductive et secundum quid, simpliciter autem analogum. Et ratio est : Quia ille conceptus individui conflatur ex

natura, et modo individuationis in communi accepto, qui modus non est univocus, sed analogus respectu hujus et illius differentiae individualis. Ergo, licet ex parte conceptus naturæ in potentia contineat differentias individuales, et univocationem fundare possit ad illas, tamen ex parte conceptus individuationis non se habet univoce respectu differentiarum in singulari. Ergo simpliciter ille conceptus non manet univocus, nisi secundum quid, et simpliciter analogus, quia non ex omni parte abstrahit a differentiis, ita quod in illis non imbitur. Ad univocationem autem requiritur quod conceptus simpliciter sit unus; si autem solum ex una parte sit unus, ex alia autem non præscindat simpliciter a differentiis, sed illas actu includat, manet partim unus et partim diversus, quod est esse analogum. Sicut si animal constitueretur non per ipsam rationem sensibilis, sed per rationale et irrationale in communi concepta, non posset animal esse simpliciter univocum homini et equo, siquidem includeret actu differentias illorum, et non abstraheret ab illis. Sic cum individuum in communi includat differentiam individualement, quæ non abstrahit perfecte a differentiis ipsis individualibus, consequenter individuum in communi non poterit abstrahere ab eis, et sic non manet simpliciter unum. Aliud est de differentia specifica constitutive ipsam naturam secundum quidditatem et conceptum naturæ, verbi gratia rationale. Natura enim, quæ componitur ex illa et ex genere, simpliciter continet differentias inferiores in potentia, et sic abstrahit univoce ab illis. At vero differentia individualis in communi non constituit naturam in esse naturæ, sed in statu individuationis, respectu cuius non potest individuatō in communi

constituere naturam abstrahentem perfecte a differentiis singularibus, sed modum naturæ includentem illas. Quod si individuum vagum, ut *aliquis homo*, sumatur tanquam aliquid complexum in vi duorum conceptuum, sic proprie non est analogum, nec univocum, quia non est unus conceptus, sed plures, quorum unus significat naturam, scilicet *ly homo*, alter significat modum individuationis in communi, scilicet *ly aliquis*.

Tertio dico: Quod, si sumatur individuatō pro secunda intentione individui, scilicet pro relatione rationis, est simpliciter univoca ad omnes relationes individuationis. Relatio enim individuationis est quadam species relationis rationis, scilicet subiectibilitas infima, quæ potest dividi univoce in hanc et illam relationem, quæ invenitur in hoc et illo individuo, per modum subiectibilitatis conceptu. Unde habet distinctum fundamentum a reliquis relationibus, et distinctam speciem, quæ dividitur in sua individua, sicut alia relationes.

Circa tertiam quæstionem, scilicet ad quam prædicationem pertinet individuum vagum, Cajetanus in præsentī, sensit prædicari individuum non in quid, sed in quale, quia prædicatur ut modus, qui proprie dici potest quod prædicatur *in cuiusmodi*, non *in quid*; et hoc prædicabile inquit esse distinctum a reliquis, sicut etiam definitio prædicatur de suis inferioribus, nec tamen est aliquid ex quinque prædicabilibus. Sic individuum vagum non est aliquid ex quinque prædicabilibus. Cæterum definitio, ut supra diximus, non est aliquid ex his quinque prædicabilibus, quia est quid complexum, prædicabilia autem sunt simplicia. Si ergo individuum vagum est quid complexum, excludetur etiam a quinque prædi-

cabilibus, sicut definitio. Si verò sumatur in vi termini incomplexi, restat explicare cur individuum vagum non pertineat ad aliquid ex quinque prædicabilibus, sed prædicetur distincto modo ab omnibus. Si enim est prædicabile univocum, et constituit alium modum prædicandi ab istis quinque, diminutus fuit Porphyrius, omittendo illud et tantum quinque ponendo.

Nos vero facile ab hac difficultate expeditur, dicendo: Quod individuum vagum non est univocum, sed analogum, et ideo non continetur in his prædicabilibus, in quibus tantum prædicata univoca continentur. Vel certe solum in eis continentur ea, quæ proprie sunt universalis in prædicando, siquidem universale est id quod dividitur in quinque prædicabilia. Individuum autem etsi in communi concipiatur, non tamen universale redditur etiam per modum differentie et tertii prædicabilis, quia individuum est, universale autem ab omni individuatione abstrahit, etiam in communi sumpta, eo quod abstractio universalis reddit naturam contrahibilem per differentias, individuatō autem in communi non est contrahibilis per differentias, sed est ipsa differentia individualis in communi sumpta, quam supra ostendimus non abstrahere a differentiis particularibus univoce. Reducitur tamen ista prædicatio individui ad prædicationem speciei, non quia prædicetur in quid, sicut ipsa species, sed quia prædicat modum naturæ specificæ, qui est individuatō, modus autem complens reducitur ad rem cuius est modus, sicut subsistentia ad substantiam. Non tamen individuum significat passionem propriam entis, ut dicit Vasq., 1 p., q. xxxi, art. iv, disp. cxxx, c. ii, quia propria passio sequitur ad aliquam naturam per necessariam connexio-

nem, fundatque prædicationem æternæ veritatis cum illa, ideoque toti speciei convenit, modus autem individuationis non ita se habet ad naturam speciei. Et licet unitas ut transcendentalis sit passio entis, quia abstrahit ab unitate formali, vel individuali, tamen ipsa individuatō unitatis, non est propria passio naturæ, seu speciei, respectu vero ipsius individui non est propria passio, esset enim passio sui met. Est ergo complementum naturæ per modum ultimæ determinationis et indivisionis ejus.

Solvuntur argumenta.

Primo arguitur: Repugnat individuum concipi in communi, quia repugnat ei communicabilitas et divisio in plura multo magis quam naturæ angelicæ, siquidem ex suo intrinseco conceptu individuum est prædicabile solum de uno; ergo non datur individuum vagum.

Nec potest dici quod denominatio est commune, formaliter autem individuum et *ut quo*, quia denominatio illa universalitatis contrariatur et repugnat formali rationi individui: opponuntur enim esse in uno, et esse in pluribus; ergo non potest suscipere illam denominationem. Quando enim aliquid subiectum repugnantiam habet cum aliqua intentione, non potest denominari ab illa, sicut homo non potest denominari ab intentione generis. Ergo, si individuum formaliter repugnat huic, quod est esse in pluribus, non poterit suscipere denominationem prædicandi de pluribus.

Et conf.: Quia Philosophus dicit in cap. de substantia, quod prima substantia de nullo prædicatur, quia nec de subiecto aliquo dicitur, neque in subiecto aliquo est; sed prima substantia est singulare in ge-

nere substantiæ; ergo non potest concipi in communi, ita ut de pluribus dicatur. Ac denique: Quia, ut dicebamus, differentia individuales sunt primo diversæ; ergo non possunt habere aliquid commune in quo conveniant, quia si habent, resolverentur in illud conceptus differentiarum individualium, et consequenter non essent primo diversæ, sed in aliquo convenirent, et per aliquid additum differrent.

Resp.: Quod individuo signato et determinato repugnat communicabilitas, non tamen individuo vago et in communi accepto; sicut *ly Petrus* vel hic homo non possunt pluribus communicari, quia sunt individua determinata; at vero *aliquis homo* potest concipi ut communicabilis pluribus, licet non universalis, et ita non est subiectum cui repugnat talis communicatio.

Vel secundo dicitur: Quod individuum est quod prædicatur de uno tantum *ut quo*, seu forma talis prædicabilitatis; hæc autem forma concepta ut res quædam et in actu signato, potest denominative et *ut quod* recipere intentionem prædicandi de pluribus. Unde talis individuatō, licet habeat repugnantiam prædicandi de pluribus formaliter et in exercitio, quia non potest esse forma et ratio prædicationis de pluribus, tamen concepta materialiter ut quædam res, non habet repugnantiam ad talem denominationem. Homo autem etiam materialiter et ut quædam res conceptus non potest recipere intentionem generis, quia non abstrahit a pluribus speciebus.

Ad confirm. similiter respond.: Quod prima substantia determinate et designate accepta non prædicatur de aliquo subiecto, bene tamen concepta in communi respectu huius et illius substantiæ primæ. Vel id habet formaliter et *ut quo*, deno-

minative autem et *ut quod* potest dici de pluribus.

Ad aliam partem argumenti respond. : Probare quod differentie individuales non habent aliquem conceptum communem univocum, qui sit simpliciter unus et abstractus, non tamen quod non possint habere aliquem conceptum communem, saltem analogum, et per modum transcendentis imbibiti in differentiis, ut dictum est.

Secundo arguitur : Omnes differentie individuales et omnia individua significantur in communi sub unica et eadem ratione, scilicet secundum quod conveniunt in officio singularisandi; ergo ratio illis communis est univoca et eadem. Antecedens probat. : Quia non repugnat modum, seu officium singularisandi concipere per modum unius in communi et in confuso; ergo saltem sub illa indeterminatione ille conceptus univocus est.

Resp. : Illud officium, seu modum singularisandi non posse præscindere actu a differentiis determinatis et individualibus, quia illæ sunt primo diversæ, et non resolvable in duos conceptus, quorum alter sit contrahens, alter contrahibilis, ut dictum est, et quælibet differentia contrahens officium illud singularisandi participat. Et licet concipiatur in confuso et in communi, tamen concipitur ut non perfecte præscindens ab ipsis differentiis, sed ut actu in eis inclusa, licet non actu illas explicet, quando in communi concipitur, et sic præscindit ab illis eo modo quo analogum et transcendentalia a suis inferioribus, ut in tractatu de analogia plenius dicitur.

QUÆSTIO X.

DE DIFFERENTIA COMMUNITER DICTA, ET UT TERTIUM PRÆDICABILE EST.

Quia Porphyrius tractaturus de differentia, quæ est tertium prædicabile, præmisit divisiones differentie in propriam, communem et propriissimam, consueverunt interpretes hic multa agere de ipsa ratione differentie in communi, ejusque divisionibus, quæ tamen proprie tractantur in v et in x Metaph. Ideo breviter ab illis nos expediemus. Illud admonentes de ratione differentie, ejusque relatione, debere nos agere conformiter ad rationem et relationem similitudinis, vel convenientie, quæ rationi et relationi differentie opponitur.

ARTICULUS I.

Utrum bene dividatur differentia in communem, propriam et propriissimam.

Differentia in communi sumpta nihil aliud esse videtur quam forma faciens differre, seu qualenus habet officium faciendi differre. Et ita dicit Porphyrius, in cap. de differentia, quod universaliter omnis differentia addita alteratum facit. Unde in quæcumque forma faciente differre nascitur duplex respectus, seu ordo, scilicet ad subjectum, seu rem, quam facit differre, et ad terminum, seu extrema, a quibus facit differre. Est enim differentia quasi segregatio et separatio quædam, et ita habet subjectum, quod segregat, et terminum, a quo separat. Et necessario debet intelligi in ipsa ratione differentie relatio aliqua, sicut in ratione convenientie, quæ est ejus oppositum,

intelligitur relatio aliqua respectu terminorum convenientium et similitum. Respectus ergo differentie ad subjecta, quibus convenit, constituit differentiam prædicabilem de illis, et sic conducit ad differentiam logicæ, seu prædicabiliter acceptam. Respectus autem differentie ad ea, a quibus differt, constituit rationem differentie quantum ad officium segregandi et separandi ab alio, quod pertinet ad quidditatem differentie metaphysicæ consideratam, seu communiter dictam.

Et quia dicitur quod differentia est forma faciens differre, oportet notare quod aliud est differre, aliud diversum esse, et aliud est diversitas, aliud differentia. Ea enim dicuntur diversa, quæ non per aliud superadditum, sed seipsis differunt, sicut ea quæ sunt primo diversa. Ea autem dicuntur differre, quæ per aliquid superadditum differunt ab alio, et ita non se totis differunt, sed conveniunt in aliquo et differunt in alio. Unde omnis differentia supponit aliquam convenientiam, et quæ nullam convenientiam habent sunt primo diversa, juxta doctrinam Aristot., x Metaphys., text. xii, et D. Thomæ, ibidem, lect. iv, et i p., quæst. iii, art. viii, ad 3, et quæst. xc, art. i, ad 3. Et dicuntur esse primo diversa genera generalissima, seu prædicamenta, et ipsæ differentie, quæ proprie non differunt, sed sunt rationes differendi, et seipsis differunt sine aliquo superiori univoco, in quo conveniant.

His positis, circa divisionem propositam tria explicanda sunt. Primum : An divisio sit adæquata? Secundum : Quodnam sit divisum, et quæ sint membra dividenda? Tertium : An divisio sit analogæ, vel univocæ?

Circa primum. Fere apud omnes constat divisionem esse adæquatam,

valde paucis exceptis. Et ratio est manifesta : Quia ista divisio fit per membra exhaurientia et adæquantia totum divisum. Nam omnis forma faciens differre vel essentialis et intrinseca, vel accidentalis. Si essentialis, est maxime propria. Si accidentalis, vel illud accidens est separabile, vel inseparabile. Si inseparabile, est proprium et facit differre proprie. Si separabile, est commune etiam aliis et facit differre communiter. Ideo enim dicitur differentia communis, quia non ita est affixa uni et propria ejus, quod non possit inveniri in alio, vel quia communiter differentiam apprehendimus per accidentia sensibilia, quæ sunt communia, ut motus, color, figura etc. Dicitur autem differentia propria accidentis inseparabilis, intelligendo per illam non solum proprietatem, quæ dimanat a principiis intrinsecis et quidditativis, sed etiam de accidente immobiliter in hærente, licet non dimanet a principiis essentialibus ; imo de illis Porphyrius attulit exemplum explicando differentiam propriam, sicut, inquit, cæcatrix vulneris, simitas nasi etc.

Unde facile solvitur quod aliqui quærunt de propria passione, quæ facit differre, et tamen neque essentialiter, cum non sit differentia essentialis et constitutiva, neque accidentaliter, cum ea quæ habent diversas passiones essentialiter differant. Item differentie individuales in substantia faciunt differre unum ab alio, et non essentialiter, quia alias differunt specificè, neque accidentaliter, quia duo individua substantialiter differunt ; ergo non est adæquata divisio in essentialem et accidentalem.

Sed resp. ad primum : Quod propria passio formaliter solum facit differre proprie, virtualiter autem, seu illative facit differre propriissime, ut bene notat Cajetanus, in hoc cap.